

Studieresa 24-25 november till Västra Götaland och Bohuslän med temat: 100% ekofoder

Vi ska bl.a besöka gårdar som redan nu använder 100% ekofoder i mjölk och lammköttproduktionen.

24/11 06.00 Avresa från Kalmar. Det går att kliva på i Nybro och Jönköping.

ca 10.00 **Grannsämjans Lantbruk**. Lena Hinders och Roland Vidarsson, Götene Skattegård. 120 mjölkkor, olika fodermedel från egen produktion, bl.a rapskaka. Rapsoljan används både som livsmedel och drivmedel. Efter lunch besöker vi **Stefan Everhag** i Vedum. Han har mjölkproduktion, 65 kor, raps och åkerbönor, får och lammkött.

Vi övernattar i Tingvall där vi också intar kvällsmaten.

Läs mera på www.tingvalleko.se

25/11 Lars Olrog från HS Väst guidar oss på **Tingvalls försöksgård**. 65 mjölkkor, 120 ha åker. Vi kommer att få höra om "Grovfoderrik foderstat utan konventionella proteinfodermedel, ekologisk rapskaka till mjölkkor". Birgitta Johansson som forskade kring foderstaten och rapskaka medverkar.

Vi besöker **Bjärby Östergård** som pressar rapsolja för livsmedelsändamål och säljer i sin gårdsbutik.

Vi äter lunch på Dingle Naturbruksgymnasium.

På eftermiddagen besöker vi **Lennart och Margot Färjhage** i Västerlanda som har KRAV-grisar, ca 300 slaktsvinsplatser, blötfoder. Diskussioner om 100% ekofoder för grisar tillsammans med Sylvia Persson som är rådgivare och expert inom detta ämne.

Tillbaka i Kalmar vid ca 22-tiden.

Anmälan senast 10/11 till Hermann Leggedör HS Kalmar tfn 0480- 156 76

Klargörande angående foderregler.

Det har varit osäkerhet vad som gäller kring andelen ekologiskt foder. EU tog ett beslut i somras som innebär följande:

För er som inte har certifierad produktion och enbart är med i miljöersättningen för ekologiska produktionsformer kommer de nuvarande reglerna att ändras tidigast 2007.

För dig som startat en ny femårsperiod från och med 2005 eller har ett äldre åtagande men lagt till djuren -05 har Jordbruksverket förvarnat om att reglerna kan komma att skärpas från 1/1 2007. Under 2007 gäller 95 % ekologiskt foder och efter 1/1 2008 gäller 100% ekologiskt foder till nötkreatur, får och getter. För grisar gäller att 15 % konventionellt foder får användas under 2007 och från och med 2008 görs en stegvis nedtrappning ned till 0 % konventionellt foder fram till 2012.

För dig som har åtagande från 2004 eller tidigare och inte

utökad med ny femårsperiod eller djurhållning senare gäller följande:

Samma foderregler, d v s max 10% konv foder till idisslare och max 20 % konventionellt foder till grisar räknat på årsbasis, gäller hela åtagandeperioden, även efter 1/1 2007.

Ekostödsarealen i Sverige ökar !

20 procent fler lantbrukare har sökt miljöstöd för ekologisk odling 2005 jämfört med 2004. Enligt preliminära siffror från SJV är ökningen så stor som 12 %, från 456 000 ha till ca 510 000 ha. **I Kalmar län är vi uppe i 17 500 ha åker och 1006 lantbrukare med ekostöd.**

Ekologisk hampodling – en del av framtiden

Hampa är en framtidsväxt och har redan fått fotfäste i Sverige igen. Samtidigt är det en gammal växt som fungerade flera hundra år mycket bra under svenska och nordiska klimatförhållanden och kommer att stanna i Sverige igen, eftersom man släppte odlingsförbudet i 2003.

Hampa har flera användningsmöjligheter:

- Växtfiberprodukter som passar inom bil-, bygg-, förpacknings-, möbel- och pappersindustri
- Textilfiber
- Energigröda som flis, briketts, pellets
- Frö och olja kan användas som livsmedel och till vidareförädling
- Proteinfoder för djuren
- Dessutom fungerar hampa mycket bra som ogräsbekämpande åtgärd mot (rot-) ogräs p.g.a. det slutna växtsättet. Hampa passar därmed särskilt bra i ett ekologiskt odlingsystem och är samtidigt en mycket bra förfrukt till efterföljande vårgrodor.

För olika användningsändamål (so.) krävs givetvis olika sorter. För att kunna odla hampa på en större areal är det viktigt att få veta mer om etableringen, växtsättet och gödslingsbehovet på olika jordmån, särskilt på fastmarksjordar. Från tidigare odlingar vet man att hampa växer särskilt bra på moss- och mulljordar p.g.a. av den ofta goda vatten- och kväveförsörjningen. Däremot är hampa mycket känsligt mot vattensjuka förhållande, översvämningar och markpackningar. Medan förbudet härskade här, fortsatte andra länder även i Europa att odla hampa. Nu gäller det att bygga upp en nödvändig kunskapsnivå i Sverige igen.

För att få en bra kännedom om hur hampan reagerar på olika ställen, kommer kanske en del demoodlingar att ske i Kalmar Län under 2006.

Just nu verkar det mest angeläget att lära känna villkoren för främst energihampa men även hampodling för frö. Hampa trivs bäst på god dränerade jordar, som luckrades väl och fick en väl bearbetad såddbädd. Viktigt är att bevara markfuktigheten. Vårplöjningen kan i det flesta fall vara fördelaktig. Utsädesmängder varierar mellan 20 – 50 kg och högre beroende på användningsområdet och grobarhet. Importerade utsädespartier har ibland endast en grobarhet på 50 %. Såddjupet ska bestämmas efter gröningsbetingelser – ju torrare marken ju djupare kan sådden vara (upp till 4 cm i torr

mull- och sandjord). På bättre fastmarksjordar kan grund sådd vara lämpligare. Oftast odlas hampa med ett radavstånd på 12 cm.

Det ska inte säs förrän marktemperaturen är kring +12 grader (i södra Sverige mellan mitten av april och mitten av maj). Normalt krävs ingen ogräs- eller svampbekämpning, kanske är en blindharvning i enskilda fall att rekommendera. N-behovet skiftar mellan 80 – 150 kg N och ibland ska det kunna gödslas 180 kg N. Vissa källor anger 18 kg N/ton ts/ha. Beroende på odlingsplatsen skiftar avkastningen mellan 8 – 14 ton ts/ha. Också angående P- + K-behovet gäller det att forska vidare. I Sverige fick man fröavkastningar på ca 1,5 ton/ha. Inte sist myndigheternas speciella synsätt på odlingen och regelverket t.ex. för gårdsstödet är en utmaning. För 2005 gällde att endast hampodling för fiberproduktion och därtill knuten köpekontrakt med en godkänd beredare godkändes för gårdsstödet. Däremot fanns en annan regel som tillät en odling utan fiberkontrakt om arealen inte översteg 3% av SAM – arealen. Inget stöd men lagligt ändå. En vis motstånd från överheten märks fortfarande i diskussionen. Reglarna är däremot tillräckligt vassa. Endast positivlista med sortnamnen och en THC – halt på max 0,2 % är tillåtna att odla. Synd är att det fortfarande inte är tillåtet att använda eget utsäde. Därmed är man tvungen att importera utsäde. Eget utsäde och uppförökning skulle förbättra odlings säkerheten p.g.a. mer odlingsplatsanpassade sortegenskaper. Och utsädespriset skulle antagligen vara lägre. Diskussioner och utredningar pågår att tillåta energistöd för hampodling, då kunde det lossna direkt. Men visst skulle hampa vara mycket spännande även för egen energiframställning på gården eller som energitillskott för större lokala energianläggningar. Viktigast är att se möjligheterna och inte hinder i utvecklingen av hampodling. En viktig förutsättning är, att hitta mer information för en lyckad odlingsstrategi och samtidigt bygga upp förädlingsleden för att kunna möta efterfrågan.

Vill du veta mer: www.hampekraft.se (Gotland), Hampkurs (SJV) i Grästorps, 9/2005, www.hampa.net, <http://hanf.bauern-abc.de/>, www.canatex.de, www.bafa-gmbh.de, www.inaro.de, www.sjv.se, www.biothemen.de, *Hermann Leggedör*, HS Kalmar-Kronoberg-Blekinge, 0480 – 156 76,

Nytt från Bryssel-permanent tillstånd för syntetiska vitaminer till idisslare.

Enligt hittillsvarande lagstiftning på det ekologiska området får de syntetiska vitaminerna A, D och E ges till idisslare under en övergångstid som löper ut den 31/12 2005. Då det finns ett behov i framför allt den norra delen av EU att även fortsättningsvis ha möjlighet att ge syntetiska vitaminer har övergångstiden ersatts med en permanent tillåtelse att använda vitaminerna. Användningen ska dock ha godkänts i förhand av resp. lands behöriga myndighet vilket för Sverige är Jordbruksverket.

Förenklad Maedi-Visna kontroll

Fårägare passa på att gå med i Maedi-Visna kontrollen. Nu satsar svenska staten pengar på att hjälpa fårnäringen att utrota Maedi-Visna (MV). MV är en smittsam och smygande virussjukdom hos får. Sjuka djur magrar av, lamm dödligheten ökar, tillväxten försämras etc. MV är således en kostsam sjukdom.

Ekonomiska villkor:

Om du skickar in din anmälan före årsskiftet 2005/06 betalar Svenska Djurhälsovården för:

- analyserna, provtagningsmaterial provtagningskostnad till veterinär upp till 500 kr exkl. moms. Ett villkor är att proverna tas före 1 oktober 2006. Om proven tas före 1 februari 2006 är ersättningen 700 kr.

För utslaktning av smittade djur utgår slaktbidrag med 500 kr per djur.

Kontakta Åsa Petersson Svenska djurhälsovården, tel 0480-573 42, e-post: asa.petersson@svdhv.org

Inga-Lill Saltzman-ny ekonomirådgivare

på HS i Kalmar. Inga-Lill är agronom med ekonomisk inriktning och kommer närmast från Skara där hon har arbetat som ekonomirådgivare vid HS i 5 år. Inga-Lill har bl.a arbetat med lönsamhetsberäkningar vid omläggning från konventionell till ekologisk produktion och även lönsamhetsbedömning av befintlig ekologisk produktion. Hon har arbetat med mjölkgårdar men även kött- och rena växtodlingsgårdar. Behöver du hjälp med något av detta? Ring Inga-Lill på **0480-156 73**. Vi önskar henne välkommen till vårt län!!

Certifieringsstöd går att söka från slutet av nov.

Tidigare i år beslutade regeringen att delar av nationella kuvertet skulle användas för att bidra till kvalitetscertifierade producenters certifieringskostnader. Stödet per företag är nu bestämt till 2 000 kr per år plus minst 20 kr/ha för produktionsgrenar som tidigare hade del av de generella stöden (dvs utgår ej till betesmarker, frukt-, bär-, grönsaks- eller potatisodling).

Jordbruksverket berättar nu på sin hemsida att certifieringsstöd för 2005 kommer att kunna sökas på särskild blankett från slutet av november till januari 2006. Blanketten beräknas dock inte finnas tillgänglig förrän i andra halvan av november. Från 2006 gör man ansökan om certifieringsstöd i den ordinarie SAM-ansökan. Det finns fortfarande vissa oklarheter kring vilka certifieringar som ska gillas för ansökan av stödet. Certifiering för ekologisk produktion kvalificerar dock helt klart. Källa veckans ekolantbruk

Ansvariga för Ekonytt nr 10 år 2005 är Stina Sigvardsson tfn 0480-82992 och Ann-Christine Eriksson tfn 070-661 9706, Ekonytt och kurser ingår i det svenska KULM-programmet och delfinansieras av EU, Upplaga 1141 ex

Hållbar konsumtion.

I november arrangerade Länsstyrelsen, Landstinget och Regionförbundet en konferens i Kalmar med detta tema. Stefan Edman som numera arbetar som utredare åt regeringen var en av talarna. Kort sammanfattning av Stefans budskap:

Stärk marknaden för svenskproducerade baslivsmedel. Lag om allmän ursprungsmärkning.

Satsa på extensiv svensk nötköttsproduktion.

Öka andelen ekologiskt certifierade livsmedel.

Mål om 25% ekomat i offentliga sektorn.

Öka andelen Rättvisemärkt/Fairtrade produkter.

Halvering av moms på dessa varor.

Stärk handelns ansvar bl.a genom Gröna körkort för butiksanställda.

Ställ om till S.M.A.R.T.-mat. (= S= större andel vegetabilier, M= mindre tomma kalorier, A= andelen ekologiskt ökas, R= rätt kött och grönsaker, T= transportsnålt)

Artur Granstedt informerade om BERAS: ett Östersjöprojekt med inriktning på lantbruk. Det är viktigt att bryta utvecklingen mot allt mer specialiserade lantbruk som har gett regioner med alltför hög djurtäthet och regioner nästan utan djur. En arealbaserad ekologisk djurhållning är viktig för att kunna minska växtnäringsförlusterna till Östersjön.

Karin Sahlström informerade om ekomat.nu. Läs mer i efterföljande avsnitt.

Unni Öhman från Borlänge kommun berättade om hur man genom målmedvetet arbete i skolor och på daghem, bland personal, barn och föräldrar har ökat miljömedvetenheten. Ett exempel är KRAV-frukost för föräldrar på dagis. Man är nu uppe i över 11% ekologiska livsmedel i köken om man räknar i kronor. Räknar man däremot i kg så är det 25% som är ekologiskt. Utan extra anslag i budgeten! Man har arbetat med att effektivisera transporter och man har lyckats minska antalet "stopp"

med 75%. Man utbildar de lokala producenterna i upphandlingsfrågor.

Kommunen har 8 lokala leverantörer varav 3 är KRAV-an slutna.

Carola Magnusson, matmamma och matkreatör från Stockholm, visade inspirerande bilder från sina kök och restauranger. Carola har precis kommit ut med en ny kokbok: *Manna- en medveten kokbok*. 80 läckra recept är varvade med tänkvärda ord: t.ex "Du blir vad du äter. Men världen blir också vad du väljer att äta." Konferensen avslutades med att deltagarna arbetade fram konkreta förslag på hur man ska kunna genomföra en del av konferensens budskap i sina kommuner och på sina arbetsplatser.

www.ekomat.nu

är ett projekt som startade hösten 2005 och som bland annat har som mål att öka efterfrågan, utbud och tillgänglighet av ekologiska livsmedel i och från Småland, Öland, Blekinge och Halland. I projektet arbetar bl.a Karin Sahlström som många av er känner som ekologisk rådgivare i trädgårdsfrågor. Under hösten har Karin gjort en enkät bland länets kommuner kring frågor om matpolicy och hur stor % ekologiska livsmedel som köps in. Resultatet blev följande:

Av länets kommuner ligger Kalmar högst med nästan 6% KRAV-märkta livsmedel. Därefter följer Mönsterås med 3%, Nybro med 2,5%, Hultsfred och Västervik med 1% vardera. Resten inklusive landstinget ligger under 1%.

Projektet arbetar nu vidare med att kartlägga konferensanläggningars inköp av ekologisk mat

Grönsakslådan

Det blir allt populärare att prenumerera på lådor med ekologiska grönsaker och frukt. Ofta kan man också köpa till andra produkter som exempelvis ekologiskt bröd, honung, marmelad samt andra ekologiska matvaror.

Uppskattningsvis prenumererar 5000 pers i

Sverige på någon form av ekologisk låda. Ekolådorna säljs för tillfället främst i Stockholmsområdet och området runt Linköping. www.ekoladan.se
<http://arstiderna.com>

Lönsam lammproduktion 16 januari

Lamnrådgivare Birgit Fag, HS i Jönköpings län föreläser om lönsamheten i olika produktionsinriktningar. Vårlamm, sommarlamm, höstlamm och vinterlamm. Hur många tackor kan man ha i en byggnad? Hur stor areal behöver en tacka?

Frödinge bygdegård. Dagtid.

Mer info i nästa Ekonytt
Stina Sigvardsson tfn 0480. 82992

Certifieringsstödet , blanketter ute nu.

För dig som har din gård ansluten till KRAV-kontrollen går det att söka stöd. **Sista ansökningsdag är 31 januari 2006** och ansökan ska skickas till länsstyrelsen. Stöd utgår ej till odling av grönsaker, frukt, bär eller matpotatis. Certifierade betesmarker är däremot stödberättigade. Stödet är 2000 kr per företag plus en summa per hektar, den summan kommer att vara runt 20 kr/ha beroende på hur många hektar som ansluts till stödet.

KRAVbeställarna.

Startades 2004 av två pappor i Göteborg som tröttnat på att det inte fanns bra mat till ett bra pris. Nu samarbetar de med Coop och Kaprifolkött och via deras hemsida www.kravbestallarna.se kan man beställa köttlådor. Under oktober månad sålde de 85 lådor nöt och 28 lådor med lammkött.

Ny litteratur

Den 22- 23 november hölls en konferens om ekologiskt lantbruk. Sammanfattning i pdf-format finns på hemsidan för CUL – (Centrum för uthålligt lantbruk). www.cul.se . Här finns även mer intressant och läsvärd litteratur så här i vintermörkret. Sammanfattningen av rapporten finns på: http://www.cul.slu.se/information/publik/konf_rapport2005.pdf

Lönsam ekologisk produktion

Till våren kommer vi att erbjuda ett kurspaket för nya ekologiska lantbrukare eller konventionella som funderar på att lägga om. Kurserna kommer att ha huvudinriktning på köttdjur och fårproduktion.

-Ekonomi – hur ser lönsamheten ut? Går den att förbättra och i så fall hur?

-Växtodling - odlings- och ogrässtrategi, växtföljd, gödsling

-Vallodling - blandningar, etablering, gödsling, ogräshantering

-Byggnader - hygien, hur miljön påverkar djuren, inredningar, rastgårdar och utfodringssystem

-Djurhälsa – beteshygien, parasitförebyggande åtgärder, sjukdomsförebyggande genom avel, deltagande i MV-programmet, rutiner och skötsel.

Vidare information om tider och lokaler m.m. kommer i nästa Ekonytt.

Kalmar-Ölands Ekologiska Odlare

Inbjuder till årsmöte onsdag 15 februari. Föreläsare är Bengt Lundegårdh från SLU som kommer att tala om kvalitetsetablering i ekologisk odling. Hur kan man ändra sin gödslingsstrategi för att höja kvaliteten i produkten?

Säljes.

KRAV-godkänt vårvete
Sten Sundås tfn 0455-36 51 14, 070- 670 66 00.

Gödsel

Kontrakterad spridningsareal för kycklinggödsel sökes i södra Kalmar län. Tfn 0705- 49 88 05

Vi vill passa på att önska alla en God jul och

ett riktigt Gott Nytt År!

Ansvariga för Ekonytt nr 11 år 2005 är Helen Strandroth tfn 0480-82321 och Ann-Christine Eriksson tfn 070-661 9706. Ekonytt och kurser ingår i det svenska KULM-programmet och delfinansieras av EU, Upplaga 1142 ex

Från mjölkkor till ekologiska dikor

Efterfrågan på svenskt nötkött och betande djur är stor. Det är därför mycket värdefullt om de gårdar som slutar med mjölkkor i stället börjar med dikor. På så sätt utnyttjas befintliga resurser på ett bra sätt. Det är dock viktigt att omläggningen planeras så djuren blir lättskötta då målet är få ett bra betesdjur och att man ska frigöra tid för ett kompletterande arbete. Man bör också kontrollera kraven för en ekologisk djurhållning så man har möjlighet att ansluta sig till miljöstödet ekologisk produktion. **Uppbundna dikor bör undvikas** då det ofta är svårt att hålla båspallen tillräckligt ren då mycket mindre tid tillbringas i ladugården med dikor än när man har mjölkkor. Vid system med kortbås kan man inte hindra kalvarna att komma upp på foderbordet vilket innebär att de gödslar i kornas foder.

Fördelarna med lösdrift är att kon har lättare att få utlopp för sitt naturliga beteende och kan ta hand om kalven på ett bra sätt. Kornas liggyta och därmed korna kan hållas renare med mycket mindre arbetsinsats. Skötaren är heller inte beroende av absolut regelbundna tider för utfodring och gödselskrapning. Kon har ändå tillgång till foder och ren liggplats. När inte kalvningar sker kan utfodring, utgödsling, ströning ske en gång per dygn. Lösdrift kräver dock mer yta än uppbundna djur och betydligt mer strö vid system med ströbäddar. Djuren utfodras som grupp och inte som individ vilket innebär att man bör ordna minst två grupper och ha en ätplats per djur så att ranglåga djur får möjlighet att äta tillräckligt.

Det är fullt möjligt att göra **enkla ombyggnader** till lösdrift för dikor i befintliga ladugårdar för uppbundna mjölkkor. I **exempel 1; Ladugård med foderbord i mitten och båspall för uppbundna kor** kan liggbås göras på en del av den befintliga båspallen. En del av foderbordet blir liggyta om båspallen inte är tillräckligt lång. Foderbordet framför liggbåsen används som kalvgömma. Resten av båspallen och foderbordet blir ätplats för korna. En foderfront används som hindrar kalvarna att ta sig in på foderbordet. En tillräckligt bred gång mellan båspall (liggbåset) och yttervägg måste finnas. Den befintliga rännan och utgödslingen kan användas om rännan är grund.

Kursupptakt: Djurvänlig och Lönsam lammproduktion

Nu är det dags för er som har lamm i norra länsdelen! Efter denna heldag följer flera tillfällen med olika teman under våren och hösten. Litteratur är kurspärmen Lönsam lammproduktion som ingår i kursen.

Lammrådgivare Birgit Fag, HS i Jönköpings län föreläser om lönsamheten i olika produktionsinriktningar. Vårlamm, sommarlamm, höstlamm och vinterlamm. Hur många tackor kan man ha i en byggnad? Hur stor areal behöver en tacka? Introduktion till kursmaterialet.

Frödinge bygdegård

Måndagen 16 januari

Tid: kl 10.00 – 15.00 fm kaffe från 09.30

Anmälan senast den 10 januari till www.h.lst.se eller 0480-82 000

Gången och båspallen vid foderplatsen skrapas till befintliga rännan eller till kulvert. OBS! Använd ej galler som kalvarna kan fastna i. Korna ska vara avhornade och fönster samt belysningsarmaturer skyddas mot djuren.

Efter ombyggnaden så ryms ungefär 60 % så många kor som i ett uppbundet system. I en ladugård med denna planlösning skulle man kunna bygga om till foderliggbås. Det rekommenderas dock inte till dikor då ytan per ko blir mycket liten (för liten för att godkännas i ekologisk produktion) samt att kalvarna inte kan hindras från att vistas på foderbordet. Det kan passa om man har kalvning på bete eller för en ungdjursgrupp.

Exempel 2: En bredare ladugård som rymt tre rader kor eller två rader kor och en rad ungdjur.

Liggyta för djuren görs på ena sidan om dubbelfoderbordet där det finns mest yta och ätplats på andra sidan. Djuren kan här lätt stängas in vid liggavdelningen eller ätavdelning vid ströning eller utfodring.

Andra alternativ till ombyggnad är att använda ladugården som liggavdelning med utfodring ute på en tillbyggd platta med foderbord. Liggbås ordnas på den befintliga båspallen och kalvgömma på det tidigare foderbordet. Om foderbordet är högt får foderbordet tas bort eller båspallen gjutas på så nivåskillnaden inte blir för stor. Ligger ladugården

så att ätplatsen ute hamna i en mycket lägre nivå så ordnar man med trappsteg. Lutande plan blir lätt för hala.

Byggnadsrådgivare Helena Olsson Hägg,
Agrotektbyrån, tfn 0123-30140

Studieresa ”100 % eko-foder”

I slutet av november åkte vi med en grupp lantbrukare från Kalmar Län till Västra Götaland och Bohuslän och tittade på KRAV-mjölkgårdar som använde 100 % eko-foder.

Grannsjämjans Lantbruk: 370 ha, 140 kor, ca 9000 l/år, Lena Hinders som är ansvarig för ladugården och Roland Vidarsson för växtodling och tillhörande gårdsdrift. Det finns två grupper kor. I utfodringen används mixervagn. Gruppen med mer än 35 l/dag får rapskaka från egen rapsoljeproduktionen (Täbypress 55, komplett 52000 kr). I övrigt används en kraftfoderblandning bestående av spannmål, ärter, bönor, krossad rapsfrö. Både blandningar fodras via transponder. Om sommaren får djuren 50 % av fodret inne. Huvuddelen av oljan används i dieseltanken (50 % andel främst om sommaren).

Rapsoljan filtrerades via sedimentation över tre 1000 l behållare. Det är 6: e år med rapsodling: 5-6 kg Celsius, bredsådd, avkastning kring 3 ton och mer, men i år 2,5 ton/ha. Helsädesensilage och halm ges till sinkor. Det gällde robotmjölkning (2 styck).

I år köptes rapsfrö för ca 4-4,5 kr/kg till. (OBS! Det har sina risker med rapsoljetankning, kolla lästips)

Lunnatorps Gård: Stefan Everhag driver och äger gården med ca 210 ha KRAV-odlad åkermark sedan 99: havre, helsäd (havre/korn/lupin eller med vicker), h-raps, h-vete (avsalu), rågvete, åkerbönor, ärter/korn, vall 1 + 2, åkerbete. 67 årskor, ca 9000 l/år, liggboxar, utfodring via foderautomat på räls. Antingen målade ärter + rapsfrö eller åkerbönor + raps. Max 4,5 kg rapskaka/dag/djur. Bra mjölkfettvärden. Lyckades väl med helsädesensilage. Vallodling var speciell: ingen stallgödsel i de 2 skördeåren, endast stallgödsel i etableringsåret, höstputsning av stubben inför skördeåren och ca 8 ton/ts/ha/år, det var lika bra som på konventionella tider. Mycket bra VN-balans på gården.

Tingvall: HS Gård med 65 mjölkkor, 150 ha åker, 75 % vall, rest spannmål, sedan 1991 KRAV-mjölk, nu ca 10000 l/kor/år, blandfodervagn, kompletterad med kraftfoder via individstyrd automat. Det hålls 2 grupper max 3. Ensilage blandas med korn och mineralfoder. Vi fick en intressant diskussion med Lars Olrog (HS), Erik Hedlund (driftsledare) och Birgitta Johansson (SLU) som forskade flera år kring 100 % eko-foder och rapskaka. Sommarbete mycket viktigt, putsning p.g.a. skräppa efter

varje betesomgång. Gården var självförsörjande med ca 80 %. Ärtor, bönor och rapskaka köps till. Fokus ligger på mycket bra grovfoder (11 – 11,5 MJ + RP 115 – 160 g). Tyvärr är givan för rapskakan begränsad till 3 – 4 kg/djur/dag. Fetthalten är fodret är begränsande. 3 kg rapskaka verkar optimal med hänsyn till mjölkfetthalt och avkastning. Med 4 kg kallpressad rapskaka verkar mjölkavkastningen kunna bibehållas, medan fett- och proteinhalterna sjunker ett snäpp, jämfört med foderstaten var 5 % konventionellt foder utnyttjas. 100 % ekofoder gav 10053 kg ECM/2004, inkalvning 25,3 månader, kalvningsintervall 12,8, rekrytering 25 %.

Bärby Östergård: Inger och Bengt Olsson. Produktion av kallpressad rapsolja i livsmedelslokal, kaklad, rent, praktisk. 12000 flaskor a 0,5 l/år + försäljning i större enheter som 3l. Pressen blir endast handvarm, 5 l olja/tim (eller 15 kg frö/tim); Täbypress 55. Försäljning sker i egen mindre gårdsbutik och via livsmedelsbutiker i regionen. Gården är även med i Kaprifolkött. Inköp av frö varmluftstorkad till 6 % vattenhalt, vikt förlust betalar gården extra, pris upp till 5 kr/kg. Det är max +15 grader i lokalen, annars risk för härskning, man ger hållbarhetsgaranti på 1 år, filtreringen sker även här genom sedimentation i 5 – 6 veckor, därefter fyllning under vakuum. Själva pressningen kräver ingen direkt tillsyn. Det viktigaste av allt var det går att arbeta med 100 % eko-foder. Lästips: Sista artikel om rapsolja som drivmedel i aktuella ”Lantmannen”; Tingvall: www.hush.se/opn Hermann Leggedör, HS Kalmar-Kronoberg-Blekinge, 0480 – 156 76

Lönsam ekologisk produktion träff 1

Kurspaketet **Lönsam ekologisk produktion** inleds med **ekonomi**. Hur ser lönsamheten ut för ekologiska lantbrukare? Pernilla Salevid på LRF konsult i Vimmerby kommer att föreläsa om ekologisk produktion ur ett ekonomiskt perspektiv. Kursen hålls vid två tillfällen:
Den 20 januari kl. 9.30-12.30 i Frödinge bygdegård
Den 30 januari kl. 9.30-12.30 på Kalmar lantmän
Kursledare: Helén Strandroth, Ist 0480-82321, 070-2431779. Anmälan senast 18/1

Vi vill passa på att önska alla ett Gott Nytt År!

Ansvariga för Ekonytt nr 12 år 2005 är Helen Strandroth tfn 0480-82321, Stina Sigvardsson tfn 070-352 07 03 och Ann-Christine Eriksson 070- 661 97 06 Ekonytt och kurser ingår KULM-programmet och delfinansieras av EU, Upplaga 1142 ex